

ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Egész évre. . . . 6 kor.
 Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
 1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
 Városhaza, földszint 8. szám.
 Ide kerüljék a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
 Városi könyvnyomda-vállalat
 Irodája. Ide küldendők az elő-
 fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

Dr. Tüdös Kálmán tisztii főorvos javaslata a város köz- egészségi viszonyainak javítására.

Tekintetes Tanács!

Városunk közegészségügyi viszonyainak már régebbi idő óta nagy hátrányára van az a körülmény, hogy a kertségeken, külterki telepítvényeken, továbbá a tanyákon és erdősegeken megfelelő egészségügyi szolgálat nincs. Mert az, hogy ezeken a legújabb népszámlálás adatai szerint 38,581 emberrel benépesített területeken egyetlen egy hatósági orvos van alkalmazva, egészségügyi szolgálatnak nem nevezhető. Annnyival kevésbé, mert e területek igen nagy kiterjedésűek; a közlekedés rajtuk nagyon nehéz, sokszor majdnem lehetetlen, lakosságuk pedig a legszegényebb néposztályhoz tartozik.

Hasonlóképen hiányos ugy ezen területeken, mint a belvárosban is az orvosrendőri szolgálat, valamint a szülő- és gyermekágyas nők bábai segéllyel való ellátása, mely utóbbiakról alább bővebben fogok megemlékezni.

A leirt állapotokból a következő bajok származnak.

1. A kertségi és külterki lakosok orvosi ellátása betegség esetén ugyszólván semmis. A kerület rendkívüli kiterjedése, kapcsolatban az utak rosszaságával, a szó szoros értelmében lehetetlenné teszi, hogy az alkalmazott egy orvos ott rendszeres beteglátogatásokat végezzon. Emiatt a betegeket szekereken, vasuton szállítják be az egyetlen kerületi orvoshoz. Közöttük majdnem mindennap ragályosok is vannak, akik utközben mindenfelé terjesztik a fertőzést, mert hozzátartozóik az ilyen utazásokat rendszerint bevásárlásokra és ügyes-bajos dolgaik elintézésére is felhasználják, sok emberrel érintkezésbe jutnak. Az orvoshoz oly tömegben jönnek napról-napra, hogy már ez a körülmény is nehézzé teszi a gondos vizsgálatot és a rendelések kielégítő megtételét, nem is szólva arról, hogy a betegek, vagy a hozzájuk tartozók csak akkor szánják magokat a nagy utra, mikor a baj már előrehaladt és a segítés emiatt sokkal nehezebb, gyakran már késő. Így pusztul el rengeteg sok gyermek a nyári bélhurutban és görcsökben. Ezek a betegségek a külterkeken több halálzással járnak, mint a három belvárosi kerületben együttvéve. Összeállítottam erre vonatkozólag az utóbbi 4 évről az adatokat, melyekből kitűnik, hogy 1907-1910-ig a belvárosban görcsökben meg-

halt 329 gyermek, tehát minden 1000 lakosra jut 6.4; a külterkeken és kertségeken pedig 452; tehát minden ezer lakosra jut 11.71. Ugyanezen idő alatt a belvárosban bélhurutban meghalt 371 gyermek, tehát 1000 lakosra esik 7.21; a külsősegeken és kertségeken pedig 345, vagyis 1000 lakosra esik 8.95. Ebben a két betegségben a jelzett 4 év alatt meghalt összesen a belvárosban 700, a kertségeken és külterkeken 797 gyermek. A népesség száma a belvárosban 513,76, a külsősegeken 38,581. Mint látható, a kisebb népességű külsősegeken több volt a halálzás, mint a nagyobb népességű belvárosban. Hasonlóképen nagy a gümőkóros betegek és halottak száma is, jóllehet e tekintetben az arány nem ilyen kedvezőtlen.

Az itteni betegeket az orvos egy betegség alatt rendszerint csak egyszer látja. Meglátogatni őket és rendszeresen kezelni a viszonyok miatt nem képes, ugy, hogy az egész orvosi kezelés egy-két tessék-lássék recept megírására zsugorodik össze. Emberbaráti kötelesség egyfelől és jól felfogott várospolitikai érdek másfelől gondoskodni arról, hogy a külterkiek megfelelő orvosi ellátásban részesülhessenek.

2. A halottkémis ma ugy történik, hogy a halottakat szekereken a városba, elég gyakran az orvoshalottkém lakására hozzák s így kerülnek megvizsgálás alá, holott ennek a helyszínén, vagy legalább valamelyik hullaházban kellene megtörténni. Utóbbi el van ugyan rendezve, de a keresztülvitel nagyon hiányos egyrészt az emberek tájékozatlansága, másrészt megfelelő hullaházak hiánya miatt. Hogy pedig emberi hullák szekereken, sokszor koporsóbázárás nélkül a városon keresztül-kasul hurcoltassanak, ez a legnagyobb mértékben közegészségellenes. Annnyival is inkább veszedelmes ez az eljárás, mert a halottak közt elég gyakran vannak olyanok is, akik ragályos betegségben szenvedtek.

3. Az említett területeken ma már nagy számban vannak gyárak és ipartelepek, nemkülönbön iskolák és remélhető, hogy mindezek száma folyton szaporodni fog. Hatósági orvosi ellenőrzésük törvény-szabta kötelesség. Jelentékeny számban vannak majorságok és tejjgazdaságok is, melyekben a nép tudatlansága és ebből folyó érzékihiánya miatt ezidőszent olyan mérvű tisztálatlanságok uralkodnak, hogy emiatt a városba kerülő tej, ha nem mindig

hamisított is, de kétségtelenül a legnagyobb részben tisztátalan és fertőzött, aminek megint közegészségügyi jelentőségét bővebben fejtegetni felesleges. Az állapotok csak a majorságok rendszeres ellenőrzése és az ezzel kapcsolatos jóakaratu kitanítás útján lehet segíteni.

4. Hasonlóképpen nagy számban vannak már ezeken a területeken különböző egészségügyi ellenőrzés alá tartozó mindenféle helyiségek és tárgyak. Ugyint: vendéglők, szállásadóhelyek, korcsnák, szatócsboltok, kutak stb. és javaslatom értelmében lesznek gyógyszerárak is. Ma mindezeknek ellenőrzése csak papíron van meg.

5. Számosan vannak itt elhelyezett dajkaságba adott vagy állami telepeken elhelyezett gyermekek, kikre a felügyelet a hatósági orvos törvény szerinti kötelessége. A mostani viszonyok között ez is nagyon hiányosan történik.

6. A hímlőoltási kötelezettség e területek lakóira a mai rendszer szerint rendkívül terheltek ró, mert messze fekvő helyekről kell a városba bejönni, ami még anyagi áldozattal is jár. Emiatt a védhímlőoltásról igen sokan elmaradnak.

7. Itt említem meg azt a hiányt is, ami ugyan inkább a belterületre vonatkozik, de célszerű módon a külterületekkel egybehangzóan oldható meg. Nevezetesen sok hiányosság van az orvosrendőri szolgálatban. Ezt most a három belterületi tisztiorvos teljesíti elismerésre méltó buzgalommal ugyan, de a kívánalmaknak mégsem megfelelően. Mert a jelenlegi létszám mellett a szolgálat beosztása rendkívül bajos, inspektós rendőrorvosi szolgálat pedig — ami rendezett városban mellőzhető — valóságban nincs és a jelenlegi viszonyok mellett nem is lehet. Ezen is segíteni kell.

8. Végül megemlítem azt is, hogy jelenleg az egész külterületre egy hatósági szülész nő van alkalmazva. Hogy ez a rengeteg terület szegény szülőnőit ellátni képtelen, bizonyításra nem szorul. Ez az állapot a törvénnyel is ellenkezik, mert az 1908. évi XXXVIII. t.-cz. 27. §-a megköveteli, hogy mind 5000 lakosra egy szülész nő alkalmazassék.

Mind ezek a bajok csak úgy szüntethetők meg, ha a kerteségek és külterületek egészségügyi ellátására elegendő hatósági orvosi állás rendszeresítettik, megfelelő helyeken gyógytárak állítanak fel s ezzel kapcsolatosan az egészségügyi szolgálat a város egész területére nézve egységesen szervezettek, nemkülönben ha a babaúgy is megfelelő módon rendezetnek. Az előadottak figyelembevételével javaslataimat az alábbiakban van szerencsém előterjeszteni.

Az egész város bel- és külterülete, a nagyon távol eső Hortobágy és Ohat-Telekháza puszták kivételével, hét (7) egészségügyi kerületre osztandó fel olyformán, hogy a három belvárosi kerület esekély változtatással maradjon a régi, a kerteségek és külterületek pedig négy kerületre osztassanak fel. Ezek szerint:

I-ső kerület: marad a mostani, de elvételük belöle az egész „Simonyi-ut” és a „Móricz-telep”. Előbbinek nyugati oldala a VII-ik, — keleti oldala a IV-ik, — utóbbi szintén a IV-ik kerülethez lesz csatolandó.

II-ik kerület: marad változatlanul a mostani.

III-ik kerület: marad a mostani, de elvételük belöle az „Olajútó”, mely a IV-ik kerülethez lesz csatolandó.

IV-ik kerület: kiterjed a Simonyi-ut és a Nagyerdőn átvetköz vasutvonal keleti oldalára és az innen keletre, illetve délkeletre eső kertekre külső területekre

egészen a vámospércsi ut északi oldaláig, beleértve ezt is. Ide fognak tehát tartozni a Vecsey-, Patay-, Bojér-, Halasi-, Geréb-, Kónya-, Márton Kálmán-, Seres-telepek; a Csapókert, az Olajútó, a Sétakert, Nagyerdő egyrésze, a Gazdasági Akadémia, Pallagpuszta, a Belsőlegelők megfelelő része, továbbá a Nagycsere, Haláp egy-egy része és az Apafája erdő. A kerület népessége mintegy 9828. (1910. évi népszámlálás.) Itt van a Gazdasági Akadémia, Polgári- és katonai lövőde, a Sporttelep, Jégpálya, Faraktár, továbbá számos tanya és hízaló.

V-ik ker.: kiterjed a Vámospércsi-ut déli oldalától délre és délnyugatra eső földre, egészen a Mikepércsi-ut keleti oldaláig, beleértve azt is. Ide fognak tartozni: a Homokkert, máv. Colonia, Dohányreváltó hiv., Dohánygyár, Pavillon laktanya; a Barcsay-, Bozzai-, Bihari-, Balogh-, Nagy József-, Geréb-, Emerich-, Bekecs-, Szabados-telepek; a Belsőlegelők, Nagycsere, Haláp egy-egy része; továbbá a Fancsika, Bánk, Pacz- és Vekerd-erdőségek. Népessége mintegy 11,449. Itt van a máv. Gépjavitó műhely, ennek az iskolája; Sertésvásártér, Közvághíd, Köztisztasági-telep, Trágyagyár, Halkonzervgyár, Homoktégla-gyárak, Gözmalom; továbbá hízalók, majorságok és tanák.

VI-ik kerület: kiterjed a Mikepércsi-ut nyugati oldalától nyugatra és északnyugatra eső földre egészen a Kishegyési-ut déli oldaláig, beleértve ezt is. Ide tartoznak: a Boldogfalvi-kert, Téglyakert, Varga-kert, Postakert, Széchenyi-kert, Tócsókert, a Belsőlegelői egyrésze, az Ondód, Ebesszéle, Ebes- és Szepes puszták. Népessége 8792. Itt van a gáz- és villamos telep. Városi szegényház, Eprekért-, Tégla-, Kenyér-, Gép-, Kefe-, Hordó-gyárak stb. reform. ispotály, valamint majorságok és hízalók.

VII-ik kerület: kiterjed a Kishegyési-ut északi oldalától északra és északkeletre eső földre egészen a Simonyi-ut és ennek folytatásáig képező vasuti vonal nyugati oldaláig, beleértve ezeket is. Idetartoznak: a Ferencz József-ut, a Simonyi-ut nyugati oldala; az Új-, Seste-, Liba-, Vén-, Turás-, Köntös-, Hatvan-utcai-, Csigekertek; a Szotyri-és Vidatelepek, a Téglavető, a Belsőlegelői egyrésze, a Macs-, Czuca-, Hegyes-, Elep- és Köselyszeg puszták. Népessége 8410. Itt van Mémletelep, Baromvásártér, Lóversenyter, Téglyagyárak, Kefegyár, Gözmalom, Vízvezeték-telep, Egyetem, Tüdőbeteg sanatorium, az új Közkórház, Margifürdő, Nagyverdei-park és fűrdő, továbbá majorságok és tanák.

Mindenik kerületbe szervezendő egy-egy tisztiorvosi állás azon kötelezettséggel, hogy az illető kerületének mindennemű egészségügyi ellátását végezze. Kötelezendő egyebek között különösen arra, hogy kerületében a halottakat a halottas-házban vizsgálja meg; a fekvő betegeket rendszeresen látogassa és a hatóság által kijelölendő helyen legalább hetenként egyszer orvosi rendelést tartson s itt az igazolt szegényeket díjtalanul, a fizetésképeseket pedig szabályrendeletileg megállapítandó díjazásért kezelje. Az orvosrendőri teendők pedig olyformán szervezendők, hogy a most már 7 kerületi orvos és a főorvosi helyettes végezzék azokat. A beosztás a tiszti főorvos hatáskörébe utalendő, ki azt a Rendőrfőkapitány és a tisztiorvosok meghallgatása után eszközöli.

Az összes tiszti-orvosoktól megkívánatik a tisztiorvosi minősítés igazolása; választásukat az egészségügyi bizottság kijelölése alapján a városi közgyűlés eszközöli. (1908. XXXVIII. t.-cz. 6. §.)

Mindenik tisztiorvosi a IX-ik fizetési osztályban foglalt javadalmazást és a megfelelő városi pótlékok

kapja. A IV—VII. kerületbeliek ezenfelül vagy természetbeni fuvart, vagy évi 2000 korona fuvarátalányt kapnak, mert kevesebért megfelelő fogatot tartani teljes lehetetlenség.

Az I—III. kerületek tisztiorvosa kötelesek saját kerületeikben lakni. A IV—VII. kerületek erre nem kötelezhetők, de hogy mégis kerületeik lakosságához lehetőleg közel legyenek, megállapítandó, hogy mindeniknek hol lehet a lakása, nevezetesen:

A IV-ik ker. orvosa a Hadházi-, Nyíl-, Rakovszky utcákban; az Árpádtéren, vagy ezeken kívül.

Az V-ik ker. orvosa a Baross- és Teleyk-utcákban, vagy ezektől kifelé.

A VI-ik ker. orvosa Késes-, Salétrom-utcákon; Külsővásártéren, vagy kintebb.

A VII-ik ker. orvosa Vendég-, Kar-, Libakert-utcákon, vagy kintebb.

A városi bábák szaporítása hasonlóképen elodáztalan szükség. Ma a városnak 4 kerületi szülésznője van; három a beltelekre és egy a külsősekre. Hogy ezek mennyire felelnek meg hivatásuknak, arra legjellemzőbb az a tényállás, hogy 5 évi hivataloskodásom alatt mindössze két vagy három ízben kaptam tőlök szegény szülőnről szóló jelentést. Ennek pedig szemmel se az az oka, mintha a szegények nem szülnének, hanem vágy az, hogy a szegények nem fordulnak a jó fizető, előkelő családoknál elfoglalt kerületi bábákhoz, vagy pedig az, hogy ezek éppen jelzett irányu elfoglaltságuk miatt nem vállalják a fizetni nem tudókat. Akárhogy is áll a dolog, az állapot türethetlen. Mert kétségtelen tudomásom van róla, hogy a szegény nők is szülnék; nagy nehezen néhány koronát a szülésnél segédkező bábának kifizetnek, vagy adósok maradnak vele, de a törvényes intézkedések szerint részükre kijáró 8—10 napi gondozásban nem részesülnek sem ők, sem csecsemőik. Itt kell keresni okát első sorban az óriási gyermek-halálozásnak göröcsökben és béluhuruban; nem különben a szintén igen elterjedt gyermekági fertőzéses betegségeknek, melyek miatt sok anya hal meg idő előtt és még több válik állandóan betegessé, munka- és keresetképtelenné. Egyébiránt az 1908. évi XXXVIII. t.-cz. 27. §-a kötelezően kimondja, hogy a község minden 5000 lakos után községi bábákat alkalmazzanak.

Ugy a jelzett bajok megszüntetése, mint a törvény rendelkezésének teljesítése céljából javaslom, hogy a belvárosban a mintegy 50,000 lakosra alkalmazassék 10 községi bába; a kertekben és külsőségekben pedig a mintegy 38,000 lakosra 7, tehát összesen 17. Ehez jön még az Ohat-Telekházai szülésznő, miáltal a községi bábák száma összesen 18 lesz, ami a törvénynek is megfelel. (92 ezer összes lakosra 18.) Ezen községi bábák köteleessége lesz minden hozzájuk forduló nőt bábi segítségben részesíteni és pedig azokat, akik szegénységüket igazolják, teljesen díjtalanul, a vagyonosokat pedig a bábák működéséről szóló Szabályrendeletben megállapított díjazásért, ami részükre nem fizetés esetén közigazgatási uton lesz behajtandó.

A községi bábákra nézve szükséges lesz megállapítani, hogy hol tartoznak lakni, mert csak így várható, hogy a város minden részében állandóan biztosítva legyen a szükséges szülésznői segítség.

A belváros 10 községi bába lakásai a következő helyeket javaslom megállapítani: 1. Homok-utcának a Hadházi- és Nagy Isánder-utca közötti része. 2. Czegléd-utca. 3. Vigkedvy Mihály-utcának a Telek- és Haláp-utcák közötti része. 4. Késes-utca 5. Külső-

vásártér. 6. Csap-, vagy Borz-utca. 7. Honvéd-utcának Darabos és Csemete-utcák közötti része. 8. Mezena-utca. 9. Garay-utca. 10. Piacz-utcának Széchenyi és Miklós-utcák közötti része.

A kültelekre nézve pedig a következőket: 1. Csapókert (3850 lakó). 2. Homokkert (3966 l.) 3. Boldogkert (a környékkel 3—4000 l.) 4. Kishegyesi-utca (a környékkel 3—4000 l.) 5. A Vámos-pérsi-utca, Csere és Haláp közötti része (2368 l.) 6. Bánk (1194 l.) 7. Ondód (2018 l.) Ezen bábák körzetébe tartoznak a Belsőlegelőnek (2768 l.) mindenütt a megfelelő része. 8. Ohat-Telekháza (987 l.)

A bábák köteleseit és jogait az ide mellékel Szabályrendelet utján vélem szabályozhatónak.

Az elsorolt intézkedésekkel kapcsolatosan a közegészségügy előmozdítása és a város minden rendű lakosa érdekének kielégítése céljából szükséges megfelelő számban új gyógyszerárakat is felállítani. Ma van a város területén 12 gyógyszerár; ami a 92,000-nyi népességhez képest határozottan kevés, mert legalább is minden 5000 lakosra kell egynek jutni. — Szükség volna ilyenformán még hatra. Tekintettel azonban a nagy számú távoli lakosságra, elegendőnek vélem, ha egyelőre csupán 4 állittatik fel. Azonban ezeket oda kell helyezni, ahol tényleg szükség van rájuk, a kerteségekre és kültelekre, nem pedig a város belső területére. E célból szükséges látom, hogy maga a városi törvényhatóság állapítsa meg az új gyógyszerárak helyét. Ezáltal eleje vétetik azoknak az állandóan mutakozó törekvéseknek is, melyeknek értelmében egyre-másra jönnek az új gyógyszerár felállítására iránti kérvények természetesen olyan helyekre, ahol az illetőnek talán elég szép kilátása lehet a boldogulásra, de ahol a közszükséglet azéppen nem kívánja. Az 1876. évi XIV. t.-cz. 134. §. a) pontja szerint módjában áll a város közönségének ily irányban folyamodni a belügy-miniszterhez, mikor is a felállítás jogát pályázat utján a közigazgatási bizottság adományozhatja. Ennélfogva javaslom, hogy az intézkedések ez irányban tétessenek meg. Az új gyógyszerárak helyeül pedig, mint nézetem szerint legalkalmasabbakat, a következő helyeket jelölöm meg:

A IV-ik kerületben a Márton Kálmán-utca északi oldala.

Az V-ik kerületben a Homokkertben Szabó Kálmán-utca és Óvoda-utca sarka, vagy az e helyről kifelé eső rész.

A VI-ik kerületben a K. Tóth Kálmán-utca.

A VII-ik kerületben a Ferencz József-ut és Hajdubübszörényi-ut sarka, vagy az utóbbi utnak e helyről kifelé eső része.

A város területének hortobágyi része a helyviszonyoknál fogva ezen szervezetbe beállítandó nem lévén, az itteni szolgálattal továbbra is a mindenkor csepei községi orvos lesz megbizva, kinek javadalmazása az eddigi 600 koronáról 1000 koronára emelendő.

Ezen munkálatok keresztülvitelével a tisztai főorvosi hivatal is bizonyos bővítésre szorul. Míá a jelenlegi viszonyok között is igen nagy a tisztai főorvos elfoglaltsága, a javaslatok életbeletetése után még nagyobb lesz. Mulhatatlanul szükséges, hogy a főorvos a napi adminisztratív munkák egyrésztől szabaduljon, hogy mint a város közönségének, tanácsának és polgármesterének törvényeszerinti első egészségügyi tanácsadója, e hivatásának akadálytalanul megfelelhessen. Ecélből szükséges egy tisztai főorvosi helyettesi állást szervezni, ki a főorvost

távollétében is állandóan helyettesíthesse. Ez állás javadalmazása a IX. fizetési osztály járandóságaihoz álljon és természetesen tisztai orvosi képesítéshez legyen kötve.

A főorvosi hivatal részére gondoskodni kell megfelelő helyiségről is, ugyint: egy irodáról, egy váró- és egy fogadó szobáról. Legjobb helye lenne ennek a városháza. Azonban míg ez felépül, addig valamelyik közeli házban kell róla gondoskodni. A hivatal mellé egy állandó irnokot és hivataliszolgát is kell alkalmazni. Itt említem fel a Szervezeti szabályzatnak a tisztai főorvosra vonatkozó egyik sérelmes intézkedését. Nevezetesen: a 248. §. a tisztai főorvosnak csupán 4 heti szabadságidőt biztosít, míg a többi főtisztviselőnek 6 heti szabadsághoz van joga. A főorvosi állás jellege megkívánja, hogy a többi főtisztviselővel teljesen egyenlő elbánásban részesüljön. Ezért a Szervezeti szabályzat e tekintetben is megfelelően módosítandó lesz.

Megemlítem még, hogy a telefon minden hatósági orvos lakásába, illetve hivatali helyiségébe a város költségén bevezetendő lesz.

Az előadottak alapján remélem városunk közegészségügyét olyan fokra emelni, hogy az a kívánalmaknak minden tekintetben megfeleljen. Kétségtelen, hogy ez az átszervezés anyagi áldozattal fog járni, de ez nem lesz olyan sok, mint a haszon, ami belőle származik s azonkívül 5 évi hivatalviselésem alatt számtalanszor meggyőződtem afelől, hogy mind erre mulhat: ilanul szükség van.

A külsőségeket illetőleg javaslatom a következő:

1. Tisztai főorvosi-helyettes és 3 új tisztai orvos fizetése, lakbére és v. pótléka 4200 koronával	16,800.—
2. Három új tisztai orvos fogattartása 2000 koronával	6,000.—
3. Az eddigi kültetki orvos fogattartás kiegészítése (jelenlegi 1000)	1,000.—
4. Négy eddigi ker. szülésznő fizetés-javítása 50 K-val (jelenleg 250)	200.—
5. Ötöt eddigi szülésznő fizetés-javítása (jelenleg 100 kor.)	200.—
6. 9 új községi baba fizetése 200 koronával	2,700.—
7. Cserei, Bánki, Ondódi bábák helyi pótléka 100 koronával	300.—
8. A Csegei orvos tiszteletdíjának kiegészítése (jelenleg 600 K)	400.—
Összesen K	28,880.—

Tehát 28,800 koronával fog emelkedni az orvosi és szülésznői személyi járandóságok évi összege, ami az 1921. évre megállapított 31,480 koronával együtt mindössze 60,280 koronát tesz ki.

Ehez jön még ideiglenesen a tisztai főorvosi hivatal lakásbére, mi a mostani 400 koronából 1200 koronára lesz emelendő, mert ennél olcsóbban megfelelő helyiséget a város központjában bérelni nem lehet.

Megemlítem végül, hogy a ragályos betegségeknél alkalmazásba vett fertőtlenítési eljárások is sok kívánivalót hagynak fent. A célnak megfelelő fertőtlenítő intézetünk nincs, a hozzá szükséges felszerelések is hiányoznak, a fertőtlenítő személyzet sem megfelelő. E tekintetben is intézkedésre van szükség. A fertőtlenítő intézet az eddigiek szerint a járványkórházzal kapcsolatosan volt tervezve. Ha a közközház újrapépítése és kitépítése megtörténik, külön járványkórházra nem igen lesz szükség, minélfogva egy önálló fertőtlenítő intézet felállítá-

sáról kell gondoskodni. Erre nézve javaslatomat a közközház kérdésének megoldása után fogom bejelenteni. Most csupán annyit jegyzek meg, hogy ez az intézmény a város költségére jelentékenyebb anyagi terhet róni nem fog.

Javaslataimat a tekintetes Tanács jóakarátába ajánlva kérem, hogy megvalósításuk érdekében a megfelelő lépéseket megtegyen méltóztatásuk.

Az orvosi és szülésznői új állások létesítése és a Vele járó szolgálati rend megállapítása a város Szervezeti szabályzatának módosítását teszi szükségessé. Az erre vonatkozó tervezetet ide mellékelve betérjesztem (I. sz. melléklet).

A bábákra vonatkozó Szabályrendelet tervezetét szintén mellékelem (II. sz. melléklet).

Az egészségügyi kerületek beosztását a mellékelt lérkép mutatja (III. sz. melléklet).

Az új gyógyszertárak felállítására már most elhatározható, mivel a törvényes alap hozzá megvan. Tisztelettel kérem ezt sürgősen elintézni, mert napról-napra jelentkeznek nálam olyanok, akik a város egy vagy más részén gyógyszerért alkarnak nyitni.

Debreczen, 1912 március 5.

Dr. Tüdös Kálmán,
tisztai főorvos.

Jegyzőkönyv.

Felvetéttl Debreczen sz. kir. város közegészségügyi bizottságának 1912. évi október 2-án és folytatólag október 9-én tartott ülésében.

A bizottság a tisztai főorvosi javaslatot általánosságban elfogadván s azt részleteiben is letárgyalván, javasolja, hogy az érvényben levő szervezeti szabályrendelet az alábbiak szerint módosíttassék.

163. §.

A közigazgatási egészségügyi teendőket az egészségügyi személyzet végzi. Ennek tagjai a következők: 1. Tisztai főorvos. 2. Tisztai főorvosi helyettes. 3. Hét kerületi tisztai orvos. 4. Tizenegyet kerületi szülésznő. 5. A tisztai főorvosi hivatalhoz beosztott rapidiasz irnok. 6. A hatósági fertőtlenítő.

164. §.

marad a régi, kivéve az utolsó bekezdést, mely töröltetik s helyette a következők állanak:

A tisztai főorvosi helyettes

a) helyettesíti a tisztai főorvost ennek távollétében, vagy akadályoztatása esetén;

b) vezetője a főorvosi irodának és elintézi az olyan folyó ügyeket, melyekre nézve elvi jelentőségű határozatok hozatala nem szükséges;

c) hasonlóan a helyi tisztiorvoshoz, rendőrorvosi szolgálatot teljesít.

165. §.

A kerületi tisztai orvosok.

A város területe a következő hét egészségügyi kerületre oszlik:

I. kerület: kiterjed a belváros mai első képviselőválasztó kerületére, kivéve belőle az egész Simonyi-utal és a Mörizc-telepet;

II. kerület: kiterjed a belvárosi mai második képviselőválasztó kerületre;

III. kerület : kiterjed a belvárosi mai harmadik képviselőválasztó kerületre, kivéve belőle az Olajfűtől ;

IV. kerület : kiterjed a Simonyi-ut és a Nagyerdőn át vezetől vasutovonal keleti oldalára és az innen keletre, illetve délkeletre eső kertekre és külterületekre egészen a vámospérsi ut északi oldaláig, beleértve ezt is ;

V. kerület : kiterjed a vámospérsi ut déli oldalától délre és délnyugatra eső kertsegekre és külterületekre, egész a mikepérsi ut keleti oldaláig, beleértve ezt is ;

VI. kerület : kiterjed a mikepérsi ut nyugati oldalától nyugatra és északnyugatra eső kertsegekre és külterületekre, egészen a kishegyesi ut déli oldaláig, beleértve ezt is ;

VII. kerület : kiterjed a kishegyesi ut északi oldalától északra és északkeletre eső kertsegekre és külterületekre egészen a Simonyi-ut és ennek folytatását képező vasutovonal nyugati oldaláig, beleértve ezt is.

A távolabbi területeken mindenütt a jelzett utvonalak, illetve meghosszabbításaik képezik a kerületek közötti katarokat.

Az ohati két gazdasági telep és hortobágyi pusztai egészségügyi viszonyaira felügyelettel, halottkémléssel és orvosrendőri teendőkkel egy ezen környékhez közellakó orvos bízatik meg.

166. §.

A kerületi tisztí orvosok a rendőrfőkapitányság szakközvegyei, szolgálati és személyi ügyekben a tisztí főorvosnak vannak alárendelve.

a) marad a régi ;

b) felügyelnek saját kerületeikben a szoptatásra kiadott és dajkaságban levő kisdedekre és őket a rendőrfőkapitányság közbejöttével évnegyedenként megvizsgálják ; felügyelnek az állami gyermekmenhely által elhelyezett gyermekek gondozására az idevonatkozó törvények és rendeletek értelmében ;

c) marad a régi ;

d) teljesítik az orvosrendőri hullaszemléket és boncvizsgálatokat a tisztí főorvos és rendőrfőkapitányság által együttesen megállapítandó beosztás szerint ;

e) marad ;

f) az I—III. kerületi tisztí orvos végzi a bordélyházbeli kéjnök vizsgálatát a fennálló szabályzat értelmében. A magánkéjnököt mindenik tisztí orvos a saját kerületében vizsgálja ;

g) marad ;

h) marad ;

i) marad ;

k) marad ;

l) töröltetik, helyette: ellenőrzik a kerületeikben lakó szülész nőket ;

m) marad ;

n) marad ;

s) végzik az orvosrendőri teendőket a tisztí főorvos és a rendőrfőkapitányság által együttesen megállapítandó beosztás szerint ; ipartelepek engedélyezésénél és lakhatási engedély kiadásánál a fennálló törvényes intézkedések értelmében eljárnak ;

p) marad ;

q) marad ;

r) marad ;

Az I—III. kerületi tisztí orvosok kötelesek saját kerületeikben lakni, a IV—VII. kerületiek pedig az alább kijelölt helyeken, valamint : a IV. kerületi orvos a Hadházi-, Nyil- vagy Rakovszky-utcákban ;

az V. kerületi orvos a Baross- vagy Teleki-utcákban, vagy ezektől kifele ; a VI. kerületi orvos a Késés- vagy Salétrom-utcákban, Külsővásártéren, vagy ezektől kifele ; a VII. kerületi orvos a Vendég-, Kar- vagy Libakert-utcákban, vagy ezektől kifele.

A város tisztí orvosai másnév (vasuti, betegsegélyező pénztári stb.) hivatali állást nem vállalhatnak.

167. §.

A városi szülész nőök.

A város területe 14 szülész női kerületre oszlik. A kerületi szülész nőök kötelesek saját kerületeik azon részében lakni, melyet a szabályzat megállapít.

A szülész női kerületek a következők :

1. kerület : megegyezik az I. egészségügyi kerülettel. A szülész nő lakása az Eötvös-utcának a Péterfia-utcától a Sarok-utcáig terjedő része, vagy valamelyik mellékutcája.

2. kerület : megegyezik a II. egészségügyi kerülettel. A szülész nő lakása : Tizenháromváros-utca, vagy Csap-utca.

3. kerület : megegyezik a III. egészségügyi kerülettel. A szülész nő lakása : Nap-utca, Attila-tér, vagy a Vigkedvű Mihály-utcának a Szent-Anna-utcától a Haláp-utcaig terjedő része.

4. kerület : a Simonyi-ut keleti oldala s az innen keletre és délkeletre eső kertsegek és külterületek a Kurucz-utca északi oldaláig, beleértve ezt is. A szülész nő lakása a Csapókert.

5. kerület : A Kurucz-utca déli oldala s az innen délre fekvő kertsegek és külterületek a Diószegi-ut északi oldaláig, beleértve ezt is. A kerület keleti irányban a Nagy-Csere és Haláp nyugati határáig terjed. A szülész nő lakása : Márton Kálmán-utca.

6. kerület : kiterjed a Nagy-Cserére és Halápra. A szülész nő lakása : a vámospérsi utnak Nagy-Csere és Haláp közötti része vagy ennek közeli környéke.

7. kerület : a Diószegi-ut déli oldala s ettől délre és délnyugatra fekvő kertsegek és külterületek a Mikepérsi-ut keleti oldaláig, beleértve ezt is. A szülész nő lakása a Homokkert.

8. kerület : a Mikepérsi-ut nyugati oldala s ettől nyugatra és délnyugatra eső kertsegek és külterületek a Máv. pályatestéig. A szülész nő lakása a Boldogfalvi kertnek Tégláskert felőli része.

9. kerület : a Máv. pályatestétől északra fekvő kertsegek és külterületek a Kishegyesi-ut déli oldaláig, beleértve ezt is ; e kerület nyugati irányban az Ondópusztá széléig terjed. A szülész nő lakása a Vargakert.

10. kerület : a Kishegyesi-ut északi oldala s ettől északra fekvő kertsegek és külterületek a Ferenc József-ut déli oldaláig, beleértve ezt is, illetve a balmazújvárosi vasutovonal. A szülész nő lakása a Csige kert, vagy Hatvan-utcai kert.

11. kerület : a Ferencz József-ut északi oldala, illetve a balmazújvárosi vasutovonaltól északra és északnyugatra eső kertsegek és külterületek a Simonyi-ut nyugati oldaláig, beleértve ezt is. A szülész nő lakása a Hajduböszörményi-ut.

12. kerület : Bánk erdőseg. A szülész nő lakása : Bánk.

13. kerület : Ondód pusztá. A szülész nő lakása a Kádár-dűlő.

14. kerület : Ohat-Telekháza. A szülész nő lakása : Telekháza.

Minden kerületi szülész nő köteles saját kerületé-

ben, sürgősség esetén a szomszédos kerületekben is a szegény szülönöket és gyermekágyasokat bábai segítségben részesíteni és minden ténykedésükben a m. kir. belügyminiszter által kiadott Utasításhoz, valamint a bábgyakorlatról szóló szabályrendelethez alkalmazkodni.

168. §.

marad.

169. §.

marad. A szakasz végére iktalandók a következők:

A fertőtlenítő a rendőrség létszámához tartozik s személyi ügyekben a rendőrfőkapitányság alá van rendelve.

248. §.

marad, csupán a harmadik sorban e szavak után „tisztí főgyévsznek”; beiktatandó még ez: „tisztí főorvosnak”; a negyedik sorból pedig e szavak: „tisztí főorvosnak” törölendők. A 9-ik sorban „számtiszteknek” szó után beiktatandó: „főorvosi helyettesnek”.

234. §.

marad, csupán a II. szakaszban „tisztí főorvost” szó után beiktatandó: „tisztí főorvosi helyettesi”.

A szervezeti szabályzat módosítására vonatkozó javaslatot a bizottság lefolytatván, a bábgyakorlatról szóló szabályrendeletet veszi tárgyalás alá s azt elfogadásra ajánlja az alábbiak szerint.

1. §.

Debreczen sz. kir. város bel- és külterületén szülészni gyakorlatot csak olyan bábák folytathatnak, kik valamelyik magyarországi bábaképző intézetben oklevelet nyertek és azt a tisztí főorvosi hivatal útján a törvényhatósági bizottság előtt kihirdették. Ezenkívül kötelesek a városi tanács és a debreczeni m. kir. bábaképzőintézet igazgatója közös megállapodásával rendszeresített ismételő tanfolyamokon minden ötödik évben részt venni. Felmentést ez alul a tisztí főorvos véleménye alapján a polgármester adhat. Akiknek működésében kifogásolható dolgok fordulnának elő a tanfolyamon való részvétel, a polgármester által soron kívül is kötelezhetők. A tanfolyam maga díjtalan és minden évben négy hétig tart, mely idő alatt a résztvevők kötelesek a bábaképezdében bent lakni s ez idő alatt az ellátásért — ha az alul felmentést nem kapnak — husz koronát fizetnek. Aki a tanfolyam alól felmentést nem nyert s abban részt venni mégis vonakodik, a bábgyakorlat-hoz való jogát a város területén elveszti.

2. §.

A bábák kötelesek az 1912. évi 95.000. számú belügyminiszteri Utasításban foglaltakhoz minden tekintetben alkalmazkodni. Ennek ellenőrzése végett tartoznak évenként négy ízben, ugymint január, ápr., július és október hónapok folyamán összes felszere-
lésekkel és kitöltött szülési jegyzőkönyvekkel azon városi kerületi orvosnál, akinek kerületében laknak, minden felszólítás nélkül vizsgálatra megjelenni.

A kerületi orvosok ezen vizsgálat eredményéről a tisztí főorvoshoz jelentést küldenek.

3. §.

A tisztí főorvosnál minden év december 1-től 24-ig szintén minden főlhívás nélkül tartoznak megjelenni ellenőrző vizsgálatra.

4. §.

A város területe a szervezeti szabályzat 167. §-a értelmében 14 szülész-kerületre osztatván, minden megválasztott kerületi szülésznek köteles az ott kijelölt helyen lakni. Díjazásuk személynként és évenként 300 — 300 korona. Ezenkívül a 6-ik, 12-ik és 13-ik kerületi szülésznek 100 — 100 korona helyi pótlékot kap. (1908. XXXVIII. t.-c. 30. §.)

A kerületi szülésznek kötelesek minden hónap első napján működésükről a tisztí főorvoshoz írásbeli jelentést küldeni. A kerületi szülésznek a tisztí főorvos és azon tisztí orvos felügyelete alatt állanak, akinek kerületében laknak.

5. §.

Minden bába köteles a hozzáforduló nőt a nevezett Utasítás értelmében bábai segítségben részesíteni. Működésükért az alábbiakban megállapított díjazáshoz van joguk. A kerületi bábák ezt a szolgáltatást a szegényeknek épen olyan módon tartoznak díjtalanul teljesíteni. Amennyiben magánbábnak kell sürgős és halasztást nem tűrő esetekben szegény szülönőnél segítséget nyújtani, ilyenkor szolgálati díját az alábbi díjazás szerint a városi tanács utalja ki. De ezen esetekben csupán egy látogatás, vagy szülészvezetés díjához van igénye; a gyermekágyas gondozását tartozik az illetékes kerületi bábának átengedni. A sürgősség megtétele céljából köteles az esetet a kerületi orvosnak bejelenteni, ki a körülmények megvizsgálása után ad véleményes jelentést az esetről. Ha ezt a jelentést a bába elmulasztja, díjazásától eszik.

6. §.

A bábák működésének legalacsonyabb díjazása a következőkben állapittatik meg:

1. Terhesnő megvizsgálása
 - a bába lakásán 1 kor.
 - a nő lakásán 2 kor.
 2. Szülész vezetés
 - nappal, vagy éjjel 10 kor.
 3. A fekvő gyermekágyasnál minden látogatás 1 korona, minek fejeiben tartozik a bába minden, hivatása körébe tartozó munkát végezni (beöntés, hüvelyöblítés, újszülött fűrésztése, gondozása stb.)
 4. Minden, a szüléstől és gyermekágytól független látogatás 1 kor.
 5. Ha a szülő, vagy gyermekágyas a bábát hosszabb időn át magánál tartja, köteles napidíjat fizetni:
 - egész napra 3 kor.
 - fél napra 2 kor.
- ezenfelül teljes ellátást adni és ha szülést vezetett, ennek a díját.

7. §.

E díjazás úgy a kerületi, mint a magánygyakorlatot folytató szülésznek irányadó; az ennek alap-

ján kiszámított összeg a kerületi bábák részére köz-igazgatási uton hajtatik be olyformán, hogy számláikat láttamozás és helybenhagyás végett a tisztí főorvosi hivatalnál bemutatni kötelesek. A szülésznő, ha lakásától több mint két kilométernyire lakó fizetőképes magánfélhez hivatik, természetbeni fuvart vagy fuvarbért követelhet.

8. §.

Tilos a bábának mindazon ténykedés, melyet az 1902. évi 95.000. számú belügyminiszteri utasítás ilyenek gyanánt megjelöl. Tilos továbbá a szülésznő, gyermekágyas, vagy újszülött szenyésének mosása.

9. §.

Betegsegélyző pénztárak tagjai, ha nem pénztári bábákat vesznek igénybe, fizetőképes magánfeleknek tekintendők.

10. §.

A kerületi bábák díjtalan igénybevételére jogosult, akinek 1200 koronát meghaladó jövedelme nincsen, mely körülmény a szülésznő igénybevétele előtt, vagy annak utána is igazolható.

11. §.

Ezen szabályrendelet ellen vétők, amennyiben tényük vagy mulasztásuk súlyosabb beszámítás alá nem esik, a 95.000. számú belügyminiszteri Utasítás 30. §-a szerint büntetendők.

A bizottság a szervezeti szabályrendelet módosításáról szóló javaslatot s a bábagyakorlatra vonatkozó szabályrendeletet letárgyalván, hozott határozata alapján javasolja, hogy az alábbi évi rendes kiadási többletek szabályrendelileg állapítottassanak meg, ugymint :

1. A tisztí főorvos helyettes és három uj tisztiorvos fizetése, lakbére és városi pótléka à 4200 K	16800 K
2. Három uj tisztiorvos fogattartására	6000 K
3. Az eddigi kültelki tisztiorvos fogattartásának kiegészítése	1000 K
4. A négy eddigi kerületi szülésznő fizetésének kiegészítése à 50 K	200 K
5. Az ohati szülésznő fizetésekiegészítése	200 K
6. Kilenc uj kerületi szülésznő évi fizetése à 300 K	2700 K
7. Cserei, bánki, ondódi szülésznők helyi pótléka è 100 K, együtt	300 K
8. Az Ohat-Telekházán működő csegei orvos tiszteletdíjának kiegészítése 1000 K-ra	400 K
9. A két trachomaorvos fizetésének kiegészítése 1500 koronára, à 400 K	800 K
10. A tisztí főorvosi hivatal lakbérletdíjának felemelése 1200 koronára 400 K-ról	800 K
11. Egy hivatalszolga (kézbesítő) évi fizetése	750 K
12. A tisztí főorvosi hivatal fogattartási áltálya	2000 K

Körözés.

Kk. Jäger Mária, József és Juliánna illetőségének megállapítása végett, ismeretlen helyen tartózkodó anyjok Jäger Mária kihallgatása szükségessé válván, felkérem az összes hatóságokat, hogy nevezett hatóságok területén nyomoztatni, s feltalálás esetén illetősége viszonyaira tüzetesen kihallgatni s a felvett jegyzőkönyvet hivatalomnak megküldeni sziveskedjenek.

Nevezett 38 éves gör. kat. vallású tiszaszászfalusi (Úgocsa m.) születésű és Liga Mihály juhással vadházasságban él.

Nemleges értesítés mellőzését kérem.

Nagyszőlös, 1913 január 25.

Főjegyző.

Deutsch Ilona illetőségének megállapítása végett anyjának Deutsch Reginának kihallgatása szükségessé válván, tartózkodási helye köröztetik. Nevezett szolgáló izr. vallású, 27 éves, s 1909. év május 3-án Nagyszőlösön házasságon kívül Ilona nevű leánya született.

Felkéretnek a hatóságok hogy nevezett hatóságok területén nyomoztatni, s feltalálás esetén illetősége viszonyaira tüzetesen kihallgatni s a felvett jegyzőkönyvet hivatalomnak megküldeni sziveskedjenek.

Nemleges értesítés mellőzését kérem.

Nagyszőlös, 1913. évi január 22.

Főjegyző.

A Csákberény községben 1886. évben született állandó lakással nem bíró özv. Göbölös Jánosné (szül Pataki Mária, szül. P. János és Hardi Zsuzsánna) cseléd illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezett nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a fölvetett jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjék.

Budapest, 1913. évi január hó 21-én.

Tanácsjegyző.

Hadmentességi díj alá tartozók figyelmébe.

Felhívtnak a haddíj kötelesek, hogy az évenként február havára előírt jelentkezéseket ez év február hó 1-től kezdve délelőtt a hivatalos órák alatt a hadmentességi díj nyilvántartónál, város-háza, I. emelet 30. sz. szobában, a jelentkezést ejtsék meg, mert különben hadmentességi adójuk hivatalból fog megállapíttatni, azonkivül a be-számítás mérvéhez képest a kirótt hadmentességi díj 3—6-szorosával fognak bírságotlatni.

Városi adóhivatal.

Debreczen szabad királyi város

világítási vállalata

városi üzlet Piac-utca 81. sz. alatt.

Elvállalja: légszesz és villamos vezetékek és felszerelések be-
rendezését világítási és ipari célokra. Gázkályhákknál és fűzők-
nél az elhasznált légszesz legfeljebb egyharmadrész áru, mint
a tüzelés költsége. Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzá-
való felszerelések kaphatók. Szállít mindenféle dinamó gépeket
és villamos motóro- **pirszén (kocsz)** házhoz szál-
kat. — Elsőrendű **porosz kőszén** litva olcsóbban

mint bárhol **porosz kőszén** megrendelhető. a lég-
és tiszta : **szeszgyárban** vagy a
városi üzletben. Valamint épületek és favazak megvédésére való

fekete kőszén kátrány tetszés szerinti mennyi-
ségben. — Mindennemű

felvilágosítással szívesen szolgál az igazgató:

Debreczeni Jenő **gépészmérnök.**

Gyári telefon: 74.

Városi üzlet telefon: 90.